
حقوق مدنی یک اشخاص و محجورین

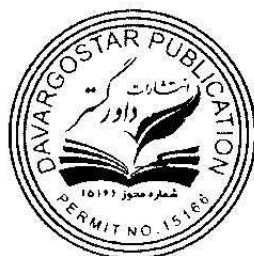

دکتر محسن داورزنی

دکتر علیرضا حبیبی پور

وکلای پایه یک دادگستری و

استاد دانشگاه

سرشناسه	: داورزنی، محسن. ۱۳۴۶ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق مدنی یک: اشخاص و مجبورین / محسن داورزنی، علیرضا حبیبی پور.
مشخصات نشر	: تهران: داور گستر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۹ ص.
شابک	: ۸-۴-۹۷۰۸۲-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: حقوق مدنی -- ایران Civil rights -- Iran اشخاص (حقوق) -- ایران Persons (Law) -- Iran اهلیت و حجر -- ایران Capacity and disability -- Iran قیم و مولی علیه -- ایران Guardian and ward -- Iran
شناسه افزوده	: حبیبی پور، علیرضا، ۱۳۴۴ -
رده بندی کنگره	: KMH۵۱
رده بندی دیویی	: ۵۵۱.۱۳۳۴۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۱۵۸۳۹

انتشارات:	: داور گستر
عنوان کتاب:	: حقوق مدنی یک (اشخاص و مجبورین)
مؤلف:	: دکتر محسن داورزنی - دکتر علیرضا حبیبی پور
ویراستار	: عطیه طالع زاری
نوبت چاپ:	: چاپ اول (۱۴۰۰)
شمارگان:	: ۵۰۰
شابک:	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۰۸۲-۴-۸
قیمت:	: ۲۹۰۰۰۰۰ ریال
نشانی:	: تهران، بلوار فردوس شرق، پلاک ۱۴۳
تلفن/نمابر:	: ۰۲۱۴۴۰۵۶۲۱۱

فهرست عناوین

صفحه

عنوان

۱۳	مقدمه:
۱۵	بخش اول: پیشینه، مفاهیم موضوعی، اشخاص حقیقی و حقوقی -
۱۷	فصل اول: پیشینه، مفاهیم موضوعی
۱۹	مبحث اول: پیشینه تاریخی
۲۰	مبحث دوم: تعاریف و مفاهیم موضوعی
۲۰	گفتار اول: تعاریف حق
۲۰	بند اول: تعاریف لغوی حق
۲۰	بند دوم: تعاریف اصطلاحی حق
۲۲	گفتار دوم: تعاریف حقوق
۲۳	گفتار سوم: تعریف حقوق مدنی
۲۳	گفتار چهارم: تعریف حقوق موضوعه
۲۴	مبحث دوم: تقسیمات حقوق
۲۴	گفتار اول: حقوق ملی یا داخلی
۲۴	گفتار دوم: حقوق بین‌الملل یا خارجی:
۲۵	گفتار سوم: منابع حقوق مدنی
۲۹	ز-فتاوی معتبر (نظریه علمای دینی)
۳۱	گفتار چهارم: موضوع حقوق مدنی
۳۳	مبحث سوم: اصطلاحات مرتبط
۳۳	گفتار اول: شخص؛
۳۴	گفتار دوم: شخصیت؛
۳۴	گفتار سوم: وضعیت؛
۳۴	گفتار چهارم: احوال شخصیه؛
۳۵	گفتار پنجم: دارایی؛

فهرست عناوین

صفحه	عنوان
۷۵	مبحث پنجم: پایان حیات شخص حقیقی (طبیعی)-----
۷۶	گفتار یکم: موت حقیقی؛-----
۷۷	گفتار دوم: موت حکمی یا موت مدنی؛-----
۷۷	گفتار سوم: موت فرضی؛-----
۷۷	گفتار چهارم: حکم موت فرضی-----
۷۸	گفتار پنجم: شرایط حکم موت فرضی-----
۷۹	گفتار ششم: موارد صدور حکم موت فرضی-----
۸۰	گفتار هفتم: آثار حقوقی صدور حکم موت فرضی؛-----
۸۲	گفتار هشتم: حقوق و اختیارات ورثه پس از صدور حکم موت فرضی-----
	مبحث ششم: حقوق و آثار تعیین نام و نام خانوادگی و ضمانت اجرای
۸۳	تخلف از مقررات ثبت احوال-----
۸۳	گفتار اول: تعیین نام-----
۸۴	گفتار دوم: تعیین نام خانوادگی-----
۸۵	گفتار سوم: استفاده از نام خانوادگی دیگری-----
۸۶	الف) استفاده فرزندان از نام خانوادگی پدر-----
۸۶	ب) استفاده زوجین از نام خانوادگی یکدیگر-----
۸۶	گفتار چهارم: آثار حقوقی نام و نام خانوادگی-----
۸۸	گفتار پنجم: ضمانت اجرای تخلف از مقررات اداری ثبت احوال-----
	گفتار ششم: ضمانت اجرای عدم کسب مجوز توسط زوجه
۸۹	در ازدواج با اتباع بیگانه-----
	گفتار هفتم: قانون رفع ممنوعیت صدور شناسنامه برای
۹۸	فرزندان حاصل از ازدواج با اتباع بیگانه-----
۹۸	گفتار هشتم: تصحیح اسناد ثبت احوال-----
۹۹	مبحث هفتم: اقامتگاه-----
۹۹	گفتار اول: تعاریف-----
۹۹	الف: تعریف لغوی-----
۹۹	ب: تعریف اصطلاحی-----

۹۹	گفتار دوم: نحوه تعیین اقامتگاه شخص حقیقی
۱۰۰	گفتار سوم: اقسام اقامتگاه
۱۰۷	فصل سوم: شخص حقوقی (اشخاص حقوقی)
۱۰۷	مبحث اول: تعاریف شخص حقوقی و شرایط ایجاد انواع آن
۱۰۷	گفتار اول: تعاریف شخص حقوقی
۱۰۸	گفتار دوم: شرایط مورد نیاز برای ایجاد شخص حقوقی
۱۰۹	گفتار سوم: انواع اشخاص حقوقی
۱۰۹	۱- بخش دولتی:
۱۱۰	۲- بخش عمومی (اشخاص حقوق عمومی)
۱۱۲	۳- بخش خصوصی (اشخاص حقوق خصوصی):
۱۱۳	گفتار چهارم: ویژگی های شخص حقوقی
۱۱۳	الف) اعتباری بودن وجود شخصیت حقوقی
۱۱۴	ب) نادرستی انتساب اوضاع حقوقی تولد و مرگ اشخاص حقوقی
۱۱۴	ج) ناشایستگی شخص حقوقی در بهره مندی از حقوق طبیعی
۱۱۴	د) عدم انحصار ارتکاب جرم به اشخاص حقیقی
۱۱۶	مبحث دوم: ایجاد شخص حقوقی غیر تجاری و تجاری
۱۱۶	۱- شخصیت حقوقی، حقوق عمومی:
۱۱۸	۲- شخصیت حقوقی، حقوق خصوصی:
۱۱۹	۳- وقف:
۱۲۰	زمان ایجاد شخصیت حقوقی شرکت های تجاری
۱۲۱	ممیزات شخص حقوقی از سایر اشخاص:
۱۲۲	گفتار اول: مقایسه شخص حقوقی با شخص حقیقی
۱۲۲	مبحث سوم: اقامتگاه شخص حقوقی
۱۲۷	مبحث چهارم: آثار تعیین اقامتگاه شخص حقوقی
۱۲۹	مبحث پنجم: پایان شخص حقوقی
۱۲۹	مبحث ششم: مجازات شخص حقوقی
۱۳۱	مجازات تکمیلی برای اشخاص حقوقی

فهرست عناوین

صفحه

عنوان

۱۷۷	الف) تعریف لغوی
۱۷۷	ب) تعریف اصطلاحی
۱۷۷	گفتار دوم: موارد نصب امین
۱۷۸	گفتار سوم: اقسام امین
۱۷۸	۱- قضایی
۱۷۸	۲- قانونی
۱۷۹	۳- قراردادی
۱۸۰	گفتار چهارم: شرایط و صفات امین
۱۸۰	گفتار پنجم: وظایف و اختیارات امین
۱۸۲	گفتار ششم: اولویت‌های نصب امین
۱۸۳	گفتار هفتم: تقدم در تعیین امین
۱۸۳	تعدد امین
۱۸۳	گفتار هشتم: اشخاص صالح برای تقاضای نصب امین
۱۸۴	گفتار نهم: حق الزحمه امین
۱۸۴	گفتار دهم: تفاوت امین و قیم
۱۸۵	ضمائم:
۱۸۷	نمونه آراء نشست های کمیسیون قضائی
۱۹۹	سوالات تستی
۲۲۷	پاسخنامه سوالات تستی
۲۲۹	سوالات تشریحی به همراه پاسخنامه
۲۶۹	نمودار های مرتبط
۲۷۷	منابع و ماخذ

مقدمه:

بنیان کاخ رفیع اجتماع بر روی شالوده علم حقوق استوار است. بقاء و قوام اجتماع منوط به حفظ و صیانت روابط افراد آن است و کیفیت این روابط را علم حقوق بویژه حقوق مدنی تعیین می‌کند. حقوق مدنی به عنوان شاخه‌ای از علم حقوق نقش مهمی در حفظ روابط حقوقی و اجتماعی ایفاء می‌نماید. قانون مدنی هر کشور محور اصلی نظام حقوقی آن کشور است که همه قوانین مربوط به روابط قراردادی و خارج از قرارداد آن جامعه بر اساس آن پایه‌گذاری شده است. معیارها و احکام قانون مدنی حتی در امور کیفری نیز موثر است مخصوصاً در مواردی که مسئولیت کیفری موجب مسئولیت مدنی می‌گردد معیارهای پذیرفته شده در قانون مدنی اعمال می‌گردد. بسیاری از ضوابط حقوق مدنی در حقوق عمومی نیز مورد استناد است و به طور کلی می‌توان گفت: مبانی حقوقی که در قانون مدنی هر کشور منعکس است در همه رشته‌های حقوقی آن کشور بازتاب دارد و در حقیقت معیارها، ضوابط و احکام حقوق مدنی همانند خون در جزء جزء نظام حقوقی هر کشوری در جریان است و این وظیفه خطیر بر عهده قانون مدنی است که قلب این بدن به شمار می‌آید. به همین علت است که در همه کشورها در تدوین قانون مدنی دقت بسیار می‌کنند و برای این منظور از بزرگترین حقوقدانان که بر مفاهیم و معیارهای حقوقی و ارزش‌های آن جامعه و حتی دیگر نظام‌های حقوقی مسلط باشند کمک می‌گیرند و در مواردی بالاترین مقام‌های کشور بر پیشرفت کار تدوین قانون مدنی نظارت می‌کنند و گاهی این نظارت دقیق و مستقیم است. به عنوان مثال ناپلئون بناپارت برای نشان دادن علاقه خود و اهمیت موضوع، در جلسات بحث و مذاکرات حقوقدانانی که مامور در کار تدوین قانونی مدنی فرانسه بودند حاضر می‌شد و نتیجه کار هیئت مزبور، به ویژه قانون مدنی فرانسه و تا حدودی سوییس است.

را از کشور گشایی حکومت خود مهم‌تر و موثرتر می‌دانست و چنین هم بود. وقتی قانونی با این دقت تدوین شد بعد از آن با تمام قوا در حفظ تمامیت، قداست و ضمانت اجرای آن می‌کوشند و از آن به عنوان یک سند افتخار و میراث ملی هراست

می‌کنند و از تغییر و تبدیل در آن حتی الامکان اجتناب می‌نمایند. قانون مدنی ایران جزء نادر قوانین مدنی کشورهای اسلامی است که مستقیماً بر مبانی حقوق اسلامی استوار شده و در مدنی آن قواعد فقه امامیه رعایت گردیده است و تدوین‌کنندگان آن از چنان صلاحیتی برخوردار بودند که به خوبی موفق شدند از مبانی مستحکم فقه امامیه در قالب نوین و منطبق با اسلوب پیشرفته تدوین قوانین بهره‌گیرند و از حقوق پیشرفته فرانسه و دیگر کشورهای اروپایی نیز استفاده کنند و در این تلفیق به شکل قابل تحسینی موفق باشند. قانون مدنی کشورهای مختلف معمولاً قدمت زیادی دارد و به عنوان پیکره اصلی حقوق خصوصی هر کشوری کمتر دستخوش تغییرات عمده می‌شوند. وظیفه اصلی این قانون تنظیم روابط قراردادی و خارج از قرارداد اشخاص جامعه است، اما در عمل سایر شاخه‌های حقوق را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. قانون مدنی ایران متشکل از سه جلد است: جلد اول - در اموال (مصوب ۱۳۰۷)؛ جلد دوم - در اشخاص (مصوب ۱۳۱۳ و ۱۳۱۴)؛ جلد سوم - ادله اثبات دعوا. همانطور که گفته شد این قانون برگرفته از حقوق اسلام، به ویژه فقه امامیه است، که شکل امروزی و مدون آن، به همراه محتوای برخی مواد، تقلیدی از قوانین اروپاییست.

دکتر محسن داورزنی

دکتر علیرضا حبیبی پور